

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 19 września 2011 r.

**Pan
Bogdan Praski
Wójt
Gminy Panki**

LKA-4101-20-01/2011/P/11/133

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Urzędzie Gminy w Pankach, zwanym dalej „Urzędem”, w zakresie gospodarki ściekowej gminy na obszarach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 31 sierpnia 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wójtowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania podjęte w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

Gminę Panki zamieszkiwało 5 077 osób w 2009 r., 5 119 w 2010 r. oraz 5 112 w I półroczu 2011 r., z których do kanalizacji sanitarnej nie posiadało dostępu odpowiednio: 3 548, 3 579 i 3 272 osoby (64-70 % ogółu mieszkańców). W okresie tym z sieci wodociągowej korzystało ponad 95 % mieszkańców Gminy.

¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 231, poz. 1701 ze zm.

Wobec niewielkiego zasięgu sieci kanalizacyjnej oraz niestosowania na terenie Gminy przydomowych oczyszczalni ścieków², podstawową formą gospodarki ściekowej było gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

Z wytworzonych na terenie Gminy 93 310 m³ ścieków do oczyszczalni ścieków odprowadzono 37 282 m³ (40 %) w 2009 r., w tym 410 m³ transportem asenizacyjnym, oraz 37 898 m³ (39,6 %) w 2010 r., w tym 123 m³ transportem asenizacyjnym. W I półroczu 2011 r. wytworzono 17 619 m³ ścieków. Urząd nie posiadał informacji o sposobie zagospodarowania ścieków nieodprowadzonych do oczyszczalni.

Według danych wykazywanych przez Urząd w sprawozdaniach SG-01, za lata 2010-2011, na terenie Gminy było 620 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, jednak umowę o ich opróżnianie z przedsiębiorcą, posiadającym zezwolenie na wywóz ścieków, zgodne z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach³ (dalej zwanej „uocp”), miało w tych latach, odpowiednio: 23 i 21 właścicieli tych nieruchomości. Natomiast w roku 2009 takich umów nie było w ogóle.

1. NIK ocenia negatywnie przygotowanie Urzędu Gminy Panki do prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieskanalizowanych.

Realizacją gospodarki ściekowej na terenie Gminy zajmował się Inspektorat ds. Zaopatrzenia w Wodę, Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, na czele którego stał Sekretarz Gminy, mimo że zadanie to nie było przypisane w Regulaminie organizacyjnym⁴ żadnej z komórek organizacyjnych Urzędu. Do dnia 1 lutego 2010 r. żaden z pracowników Urzędu nie miał w zakresie czynności zadań związanych z gospodarką ściekową⁵. Ponadto, Urząd nie dysponował danymi umożliwiającymi monitorowanie realizacji zadań związanych z tą gospodarką na obszarach nieskanalizowanych, których gromadzenie wynikało z przepisów uocp. Nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz nie otrzymywano i nie egzekwowano od przedsiębiorców na bieżąco wykazów właścicieli nieruchomości, z którymi umowy na opróżnianie zbiorników uległy rozwiązaniu lub wygasły. Realizacja zadań związanych

² Wg danych Urzędu, na terenie Gminy znajdowała się w okresie objętym kontrolą jedna przydomowa oczyszczalnia ścieków.

³ Dz. U. z 2005 nr 236 poz. 2008 ze zm.

⁴ Zarządzenie Wójta Gminy Panki nr 158/A/09 z dnia 25 maja 2009 r., W Regulaminie organizacyjnym obowiązującym wcześniej (Zarządzenie Wójta Gminy Panki nr 82/04 z dnia 4 kwietnia 2004 r., komórka ta nosiła nazwę Inspektorat Zaopatrzenia w Wodę, Gospodarki Komunalnej i Lokalowej.

⁵ W dniu 1 lutego 2010 r. „utrzymywanie czystości i porządku na terenie gminy oraz tworzenie niezbędnych warunków do ich utrzymania” powierzono Inspektorowi J. M.M.

z gospodarką ściekową w Gminie nie była również przedmiotem kontroli wewnętrznej. Informacje o stanie gospodarki ściekowej na obszarach nieskanalizowanych w Gminie Wójt uzyskiwał „*od mieszkańców podczas spotkań na zebraniach sołeckich oraz za pośrednictwem sołtysów*”. W efekcie, w zakresie kontrolowanej działalności nie funkcjonował w Gminie system adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, którego zapewnienie było obowiązkiem Wójta, zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶.

W ocenie NIK, Urząd nie był przygotowany do rzetelnego i skutecznego prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej.

2. NIK ocenia negatywnie nieegzekwowanie od właścicieli nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji lub przydomowej oczyszczalni ścieków obowiązku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy oraz opróżniania tych zbiorników.

W gminie obowiązywał Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy Panki nr XXVII/183/2006 z dnia 20 lipca 2006 r. (dalej zwany *Regulaminem UCP*). W regulaminie tym określono wymóg usuwania nieczystości „*z częstotliwością i w sposób gwarantujący, że nie nastąpi ich wypływ ze zbiornika, zwłaszcza wynikający z jego przepełnienia, który spowodowałby zanieczyszczenie powierzchni ziemi i wód podziemnych*” oraz spełniania przez stosowane zbiorniki bezodpływowe wymagań ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁷.

W dniu 25 marca 2011 r. Rada Gminy uchwaliła nowy regulamin⁸, w którym minimalną częstotliwość opróżniania zbiorników uzależniono od ich pojemności i ilości zużytej wody.

W okresie objętym kontrolą Wójt nie podejmował działań w celu wyegzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych w sposób zgodny z Regulaminem UCP. Nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz nie podejmowano żadnych działań w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania, mimo obowiązku określonego w art. 3 ust. 3 pkt 1 *uocp*. Nie prowadzono także ani jednego postępowania o zastępcze opróżniania zbiorników bezodpływowych i wywóz nieczystości (dalej zwane zastępczym wywozem) w przypadku właścicieli nieruchomości, którzy nie zawarli umów o wywóz

⁶ Dz. U. nr 157 poz. 1240 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2000 r. nr 116 poz. 1126 ze zm., w tym. M.in. wymóg szczelności.

⁸ Uchwała nr VI/40/11, obowiązująca od dnia 21 czerwca 2011 r.

nieczystości ciekłych. Wg danych Urzędu, postępowanie takie należało wszcząć wobec 597 właścicieli nieruchomości w 2009 r. oraz 599 w 2010 r. W tych przypadkach, zgodnie z art. 6 ust. 6 i 7 *uocp*, Wójt miał obowiązek wydać decyzje ustalające: obowiązek uiszczania opłat za ich opróżnienie, wysokość opłat, terminy ich uiszczania oraz sposób udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia. Realizując zastępczy wywóz Wójt powinien, zgodnie z art. 6 ust. 7 pkt 2 *uocp*, obciążyć właścicieli opróżnianych w ten sposób zbiorników opłatami w wysokości górnych stawek opłat za tego typu usługi, które Rada Gminy określiła⁹ w wysokości 20 zł brutto za 1 m³. Zgodnie z art. 6 ust. 11 *uocp* opłaty te stanowią dochód budżetu gminy¹⁰.

Uwzględniając rzeczywistą ilość wody zużytej w Gminie, tzw. bezzwrotne zużycie wody w wysokości 30 % oraz koszty zastępczego wywozu¹¹, w przypadku wykonania przez Wójta obowiązku określonego w art. 6 ust 6 *uocp* oraz wydania decyzji na podstawie art. 6 ust. 7 tej ustawy, Gmina uzyskalaby dochód w łącznej wysokości co najmniej 570 150 zł tys. zł, w tym 280 140 zł za 2009 r. i 290 010 zł za 2010 r. Odpowiedzialność za niewydawanie decyzji o zastępczym wywozie i niezrealizowanie tych dochodów ponosi pan Zbigniew Wydmuch, sprawujący funkcję Wójta Gminy Panki od dnia 10 listopada 2002 r. do 9 grudnia 2010 r., a po tym dniu pan Bogdan Praski – obecny Wójt.

3. NIK ocenia negatywnie niepodjęcie działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców, prowadzących na terenie Gminy usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych, wykonywania obowiązków sprawozdawczych, wynikających z *uocp*.

Na terenie Gminy działalność w ww. zakresie prowadziły dwa podmioty: REMONDIS Sp. z o.o. Oddział w Częstochowie oraz osoba fizyczna I.T.

Żaden z tych przedsiębiorców nie wywiązywał się z obowiązku, wynikającego z art. 9a ust. 1 *uocp*, przesyłania comiesięcznych wykazów zawartych i rozwiązanych umów.

Spółka REMONDIS nie przysyłała wykazów w ogóle, natomiast I.T. przekazywała wykazy raz w roku, zamiast co miesiąc (wraz z informacją o ilości zebranych nieczystości).

⁹ Uchwała z dnia 27 marca 2008 r. nr XIII/88/08.

¹⁰ Do końca 2009 r. stanowiły one przychód gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

¹¹ Cena rynkowa, stosowana przez przedsiębiorcę, który wywoził największą

Urząd nie podejmował żadnych działań w celu wyegzekwowania od przedsiębiorców terminowego składania ww. wykazów. Obydwaj przedsiębiorcy terminowo wykonywali obowiązek przekazywania Wójtowi, zgodnie z art. 9 a ust. 2 pkt 1 *uocp*, do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy, informacji dotyczących ilości nieczystości ciekłych odebranych z terenu Gminy.

NIK zwraca jednak uwagę, że dane wykazywane w informacjach złożonych przez I.T. za lata 2009–2010 (łącznie 73 m³), były niezgodne ze stanem faktycznym, potwierdzonym przez stację zlewną przyjmującą od niej nieczystości¹² (łącznie 471 m³). Informacje te przedsiębiorca skorygował w toku kontroli NIK.

NIK zwraca również uwagę, że w zezwoleniach wydanych (w latach 2006–2007) firmie REMONDIS Sp. z o.o. oraz I.T. nie wskazano miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, do którego ww. podmioty miały odprowadzać wywożone nieczystości płynne, co było niezgodne z art. 9 ust. 1a pkt 5 *uocp*.

4. Równocześnie NIK ocenia pozytywnie przygotowanie infrastruktury Gminy do odbioru nieczystości ciekłych.

Na terenie Gminy funkcjonuje stacja zlewna usytuowana na terenie oczyszczalni ścieków, należącej do Związku Międzygminnego Panki – Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach, obsługująca obie Gminy – Panki i Przystajń.

Aktualna przepustowość tej oczyszczalni (450 m³ na dobę) jest wystarczająca do odbioru i oczyszczania ścieków dopływających poprzez istniejącą sieć kanalizacji sanitarnej oraz obecnie dowożonych taborem asenizacyjnym z terenu Gmin – członków związku międzygminnego.

Ponadto, Gmina Panki podjęła działania w celu rozbudowy sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni do wielkości zapewniającej odbiór wszystkich ścieków powstałych na terenie Gminy (1 100 m³ na dobę), co pozwoli na ograniczenie zasięgu nieefektywnej gospodarki ściekowej, opartej na gromadzeniu nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych.

Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że w roku 2009 zagospodarowano jedynie 0,73 %, a w roku 2010 – 0,21 % nieczystości powstałych na nieskanalizowanym terenie Gminy, mimo iż przepustowość istniejącej oczyszczalni ścieków nie była w pełni wykorzystana.

¹² Związek Międzygminny Panki – Przystajń ds. Ochrony Wód.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Podjęcie działań w celu zapewnienia rzetelnego i skutecznego prowadzenia gospodarki ściekowej na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej.**
- 2. Zaprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych.**
- 3. Podjęcie działań w celu egzekwowania od właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe częstotliwości ich opróżniania, zgodnie z Regulaminem Gminy w tym zakresie.**
- 4. Egzekwowanie przestrzegania obowiązków sprawozdawczych przez przedsiębiorców prowadzących usługi opróżniania zbiorników i transportu nieczystości ciekłych z terenu Gminy.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Wójta, w terminie 16 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.